

10. KONU

ANLATIM BOZUKLUKLARI

KONULAR

Özne-Yüklem Uyuşmazlığı, Öge Eksikliği

Ek ve Yardımcı Eylem Yanlışları,
Çatı Uyuşmazlığı

T.8.3.8.

Metindeki anlatım bozukluklarını belirler.

ANLATIM BOZUKLUKLARI

Özne-Yüklem Uyuşmazlığı, Öge Eksikliği

1.

Birden çok yüklemli cümlelerde nesnenin bütün yüklerle uyumlu olması gerekir. Aksi takdirde nesne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu meydana gelir.

Aşağıdakilerden hangisinde bu açıklamayı örneklediren bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu kitap okurun beğenisini kazanmış, okuru mutlu etmişti.
- B) Hayattan zevk alıyor, hayatı dolu dolu yaşıyorum.
- C) Akrabalarına değer verir, fırsat buldukça ziyaret ederdi.
- D) Arkadaşıma hiç kızmıyorum çünkü onu çok seviyorum.

2.

EN İYİSİ OL

Dağ tepesinde bir çam olamazsan
Vadide bir çalı ol
Fakat oradaki en iyi küçük çalı sen olmalısın
Bir misk çiçeği olamazsan bir saz ol
Fakat gölün içindeki en canlı saz sen olmalısın
Cadde olamazsan patika ol
Güneş olamazsan yıldız ol
Kazanmak yahut kaybetmek ölçü değil
Sen her neysen en iyisi ol

Altı çizili cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nesne eksikliği
- B) Özne - yüklem uyumsuzluğu
- C) Çatı uyumsuzluğu
- D) Tamlayan eksikliği

3. Dostlarımdan ayrı kalamam ve sürekli ziyaret ederim.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nesne eksikliği
- B) Özne eksikliği
- C) Yüklem eksikliği
- D) Çatı Uyuşmazlığı

4. **Aşağıdaki anlatım bozukluklarından hangisinin nedeni öge eksikliğidir?**

- A) Kitabı bir haftada bitirdi ve yararlandığını söyledi.
- B) Hava muhalefeti nedeniyle uçuşların gecikerek rötarlı yapılacağı anonsla yolculara duyuruldu.
- C) İstanbul'daki kötü hava koşulları sebebiyle ertelenen uçuşların listesine bu sayfadan ulaşabilirsiniz.
- D) Uçuşların ertelenmesinin nedenlerinden biri de olumsuz hava koşullarındandır.

5. Sıralı ve bağlı cümlelerde ortak kullanıma uygun olmadığı hâlde bazı öğelerin ortak kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olur. Örneğin "Odaı annem, mutfağı ben temizleyeceğim." cümlesinde, birinci cümleye "temizleyecek" yüklemi getirilmelidir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Gençlik televizyonu çok, radyoyu ise az dinliyor.
- B) Bu yıl kardeşim üçüncü sınıfta; ben, beşinci sınıfa geçtim.
- C) Artık ne uçakların gürültüsünü ne uçuşan martıları ne de balıkçı teknelerini görebiliyordum.
- D) Cezamı şimdiden kabul eder ve bir daha suç işlemeyeceğime söz veririm.

6. Birden fazla yüklemli ya da fiilimsi taşıyan cümlelerde öge eksikliği anlatım bozukluğuna yol açar. “Bana destek mesajları atan, arayıp soran herkese çok teşekkür ederim.” cümlesinde nesne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır ve “arayıp” sözcüğünden önce “beni” sözcüğü eklenerek bu anlatım bozukluğu giderilir.

Bu açıklamaya göre,

(I) Kızın kıvrık saçlarını okşadı, döndü ve küçük odadan çıktı. (II) Nazlı, onun ayak seslerinin gittikçe uzaklaştığını duyuyordu. (III) Ayak sesleri iyice uzaklaşıncaya binlerce saatin tik taklarından ayıramaz oldu. (IV) Sanki bu tıkırtıların içine girip kaybolmuştu.

metninde numaralanmış cümlelerin hangisine “onu” sözcüğü eklenirse öge eksikliği giderilmiş olur?

- A) I B) II C) III D) IV

7. Çok yüklemi bulunan cümlede ortak kullanılan dolaylı tümlecin, yüklemelerin her ikisine de uygun olmaması, anlatım bozukluğuna yol açar. Bu tür bozukluklar, cümleye bir başka yer tamlayıcısı eklenerek düzeltilir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer tamamlayıcısı eksikliği vardır?

- A) Dün bana telefon etti ve ona yardımcı olmamı istedi.
B) Küçük kız, babasına aldırış etmez; ondan hiç korkmazdı.
C) Sınava katılan ve başarılı olan arkadaşları kutluyorum.
D) Beni seven ve bana güvenen insanlar var.

8. Genellikle birden çok yüklemli cümlelerde ihtiyaç duyulan bir ögenin bulunmaması, öge eksikliğini oluşturur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf tamlayıcısı eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır?

- A) Komşularını çok sever, sıkıntılı zamanlarında yardımcı olmaya çalışırdı.
B) Kitapların insan yaşamına neşe kattığı, mutlu kıldığı tartışmasız bir gerçektir.
C) Herkes sorunun ne olduğunu biliyor ama soruna çare aramıyordu.
D) Arkadaşım Sedef ve Yeşim’i çok severim, iyi anlaşırsınız.

9.

Bir cümlede özne-yüklem teklik, çoğulluk ve kişi bakımından uygun olmalıdır. Öznenin insan dışında bir varlık olduğu cümlelerde yüklem, özne çoğul olsa bile tekil kullanılır. Öznenin insan dışında bir varlık olduğu ve kişileştirildiği cümlelerde yüklem çoğul kullanılabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Kütüphane alanının daha güçlü olduğu yerlerde zaman daha yavaş akar.
B) Köpeklerle kediler, zaman içinde birbiriyle anlaşmaya başlar.
C) İş makinelerinin çalışmaları sonunda bu eski bina, kısa sürede yıkıldı.
D) İyi kitaplar ve yazılar, okurun zihin dünyasında büyük değişimler meydana getirirler.

1. Özne-yüklem uyumunda, özneyi oluşturan varlıkların adeti belirtilmişse yüklem tekil olur.

Örnek: Bu sabah iki kişi seni sordu.

Dokuz Kiremit Oyunu

Açıklama: Oyun en az 6 kişi, 9 adet düz kiremit parçası ve top ile oynanır. (I) Oyuncular kendi aralarında iki gruba ayrılır. (II) Oyun karma oynanabilir. (III) Üç kişi kendi arasında bir ebe seçer. (IV) Oyuna başlamak için gruplar arasında seçim yapılır, seçimi kaybeden grubun ebesi 9 adet kiremiti üst üste dizer. Oynama hakkını kazanan grubun bir elemanı topu eline alır ve kiremitlere doğru üç defa atar. Eğer kiremitler yıkılırsa kiremitlerin başını bekleyen ebe, topu kapar. Bu sırada oyuna başlayan grubun oyuncuları yıkılan kiremitleri üst üste koymaya çalışır. Ebe ise kiremitleri dizdirmemek için onu topla vurur. Topla vurulan kişi oyundan çıkar. Oyuna başlayan grup yıkılan kiremitleri üst üste dizmeden vurulursa ebelik onlara geçer. Oyun bu şekilde devam eder.

Yukarıdaki açıklamaya göre numaralanmış cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmadığı için anlatım bozukluğu yapılmıştır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

2. • Öznenin insan ya da başka varlıklar olması da yüklem tekil veya çoğulluğunu etkiler.
• Eğer çoğul özne; bitkiler, hayvanlar, cansız varlıklar ya da soyut kavramlarsa yüklem daima tekil olur. İnsanlar çoğul özne olduğunda ise yüklem tekil veya çoğul olabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurallara uyulmadığı için anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) Leylekler, her yıl aynı yuvayı kullanır ve yıldan yıla yeni malzemeler getirerek yuvayı kaplar. Sazlık ve sulak alanları beslenmek amacıyla kullanırken tarımsal araziler ve sulak alan yakınındaki yerleşim yerleri, çatı, baca, direk ve ağaçlarda yuva yapar. Yuva malzemesi olarak çöp, dal, toprak ve kâğıt kullanır.
- B) Yaz ve kış dönemlerinde farklı merkezlerde yaşamlarını sürdüren leylekler, göç ederken genellikle "V" şeklinde uçarlar. Leylekler, göçleri sırasında kara parçalarına bağımlıdırlar ve genellikle büyük deniz kütlelerini katnat çırparak geçmekten sakınırlar.
- C) Araştırmalar leyleğin Avrupa ülkelerinin çoğunda azaldığını ortaya koymaktadır. Günümüzde Hollanda ve Danimarka gibi oldukça kuzey kesimlerde ve Almanya ile Rusya'dan Asya'ya kadar uzanan topraklarda yaygındır.
- D) Her yıl Avrupa'dan yola çıkan yüz binlerce leylek, göç etmek için toplanıp İstanbul üzerinden Anadolu'ya ve oradan Afrika'ya gidiyor.

3. Özne cümlelerin temel ögesidir. Yüklemde bildirilen iş, oluş ya da hareketi yapan durumundadır. Yüklemdeki eyleme göre öznenin olmaması ya da bir öznenin birden fazla yükleme bağlanması anlatım bozukluğuna yol açar. Bu, daha çok sıralı ve bağlı cümlelerde karşımıza çıkan bir bozukluktur.

Örnek

- “Bu sahnedeki diksiyon hataları düzeltilmeli ve yeniden çekilmeli.” cümlesinde özne eksikliğinden kaynaklanan bir bozukluk söz konusudur. İlk cümledeki “Bu sahnedeki diksiyon hataları” öznesi, diğer cümledeki “çekilmeli” yüklemine uymamaktadır. Bu da ifadeyi eksik bırakmıştır. İkinci cümleye özne getirerek bozukluğu giderebiliriz:
“Bu sahnedeki diksiyon hataları düzeltilmeli ve **bu sahne** yeniden çekilmeli.”
- “Herkes ondan bıkmış, bu yüzden onunla karşılaşmak bile istemiyor.” cümlesinde “herkes” öznedir. Bu özne “bıkmış ve istemiyor” yüklemlerine bağlanmadığından bozukluk meydana gelmiştir. “Herkes ondan bıkmış.” cümlesinde özne-yüklem uyumsuzluğu yoktur ama “Herkes, bu yüzden onunla karşılaşmak bile istemiyor.” cümlesinde “herkes” öznesi “istemiyor” yüklemine bağlanamıyor. Bu nedenle ikinci cümleye özne getirilmeli, ifade düzeltilmelidir:
“**Herkes** ondan **bıkmış**, bu yüzden **hiç kimse** onunla karşılaşmak bile **istemiyor**.”
özne yüklem özne yüklem

Bu açıklamaya göre,

- Zengin olmadığımızı herkes bilir ne var ki kimsesiz bu yavruyu ben büyüttüm. Bakın işte insan böyle alışıp gidiyor, gerçi bizim hanım azıcık sinirlidir ancak o da sever Ayşe'yi. O bizim kendi evladımız gibidir, evde cıvıldaması bizi neşelendirir.
- Öğretmenimizin sorduğu soruyu kimse çözemedi ve konuyu anlamadığını düşünerek üzüldü. Soru çözülmedi çünkü daha önce böyle bir soru tipi ile hiç karşılaşılmamıştı. Öğretmenimiz, bunun bol soru çözmekle aşılabileceğini söyledi ve ezberci olmayın, konunun özünü kavramaya çalışın, dedi.
- Konu ile ilgili bir yönerge yayımlandı ve yönerge ile sporcu lisansı dışında, sosyal aktivite amaçlı rapor alınmasının gerekli olmadığı karara bağlandı. Aile hekimlerinden alınacak tek hekim raporlarında, alınma amacına dair özel ifadelerin yazılmasına son verildi. Bundan böyle bu raporlara sadece belirlenebilen tıbbi durum yazılacak.
- Yıl sonu etkinlikleri çerçevesinde piknik yapılacak ve isteyenler pikniğe katılacak. Bizim sınıftan bu işi organize etme işi bana verildi, ben de severek kabul ettim. Bizim sınıftan pikniğe katılan herkes çok eğlendi, şikâyetçi olmadı.

metinlerinin hangilerinde özne eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Yanız II B) I ve II C) II ve IV D) III ve IV

1. “Dostlarına kızmadan önce sözlerini dinle.” cümlesine dikkatle bakıldığı zaman “sözlerini” sözcüğü iyelik ekini aldığından isim tamlamasının tamlananı olur. Bu nedenle bu cümlede “tamlayan” unsurunun olması gerekir. “Onların” sözcüğü cümleye uygun tamlayan olabilir. Cümledeki anlatım bozukluğu şu şekilde giderilebilir: “Dostlarına kızmadan önce onların sözlerini dinle.”

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisi bu açıklamayı örneklendiren bir cümledir?

- A) Son yaptığım tabloyu dikkatlice inceleyin, güzelliğini çevrenize anlatın.
- B) Doğadaki tahribat nedeniyle ağaçlar, çok hızlı bir şekilde kuruyorlar.
- C) Çocukların sesi, bağırış ve çığırışlar iç içeydi; birbirlerini duyamıyorlardı.
- D) Dün anlatım bozukluğu konusuyla ilgili pek çok sorular çözdüm.

2. Bir cümlede etken ve edilgen çatılı yüklem birlikte kullanılmamalıdır. Bu tür bozukluklar, yüklem her ikisinin de etken veya edilgen yapılmasıyla düzeltilir.

Örneğin “Sınıf temiz tutmalı, sık sık havalandırılmalıdır.” cümlesinde ikinci cümlenin yüklemi “havalandırılmalıdır.” olmalıdır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde çatı uyumsuzluğu yoktur?

- A) Geçen hafta diktirdiği elbiseyi, ilk kez o gece giyindi.
- B) Bir basın toplantısı yaparak gelişmeler kamuoyuna açıklandı.
- C) Telefon ederek buraya dönmesi istendi.
- D) Komşular toplanıp kıra gitti.

3. Cümlede aynı kavram için birden çok eylemsi kullanılacaksa onun isim-fiil, sıfat-fiil veya zarf-fiil olması gerektiğine dikkat edilmelidir.

“Beni düşündüren onun hastalandığıdır.” cümlesinde “hastalandığıdır.” sözcüğü “hastalığıdır.” olmalı.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde buna benzer bir anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Koskoca adam, konuşmasını, gülmesini bilmiyor.
- B) Gelecek yıl sizin mahalleye taşınacağımı düşünüyorum.
- C) Santral, çevreye zarar verdiği için kapatıldı.
- D) Ne gelişini ne gittiğini gördüm.

4. Bir cümlenin anlatmak istediğini tam olarak anlatabilmesi için dil bilgisi açısından sorunlu olmaması gerekir.

Cümlede bir ekin eksik ya da yanlış kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamayı örneklendiren bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Askerî ve idari konularda danışmanlık yapmak için başvurdu.
- B) Odaya döndüğünde genç çocuk hâlâ aynı durumda oturuyordu koltukta.
- C) Gürültüden rahatsız olanlar, bunu önlemek için bize yardımcı olması gerekirdi.
- D) Anlatılanları dinlerken oturduğu koltuktan kalkıp dolaşiyor, ikide bir de gözlüğü düzeltiyordu.

5. Sıfat veya isim tamlamalarının, uygun olmadığı hâlde aynı tamlanana bağlanması anlatım bozukluğuna sebep olur. Örneğin “Bundan sonra özel ve devlet hastanelerinde muayene ücreti alınacak.” cümlesinde altı çizili bölüm “özel hastaneler ve devlet hastanelerinde” olmalı.

Aşağıdaki bozuk cümlelerin hangisinde bu açıklamaya benzer bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Sinemada sigara ve kabuklu yemiş yenmez.
- B) Siyasi, askerî ve ekonomi alanlarında görüştüler.
- C) Yemek onun, bulaşık da benim görevimdi.
- D) Biz kitap okumasını sevmeyen bir milletiz.

6. Yükleme isim soylu olan cümlelerde yüklemelerden biri olumlu, diğeri olumsuz anlam taşıyabilir. Bu durumda ek-eylemin eksik olması anlatım bozukluğuna neden olur. Örneğin “Çocuklar, başarılı ama iş yapma konusuna disiplinli değildi.” cümlesinde “başarılı” yüklemi olumluyken “disiplinli değildi” ek-fiili ise olumsuz bir ek-fiildir. “Başarılı” yüklemine “-di” ek-fiilinin eksik olması “başarılı olmadığı” anlamına neden olduğu için anlatım bozukluğu vardır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fiil eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu toplantının ne kadar gereksiz ve ihtiyaç olmadığını biliyordum.
- B) Eğlenceli oyunlar oynayalım, her zaman eğlenmesini unutmayalım.
- C) Toplumun gelişmesi için eğitime önem vermek gerekir.
- D) Bu oyuncuların sesi etkili ancak beden dili ile mimikleri güçlü değildi.

7. Bağlaçlı, birden çok yüklemlili ve fiilimsili cümlelerde fiillerin çatı bakımından uyumlu olması gerekir. Örneğin “Sorular okuyarak çözülsün.” cümlesinde “okuyarak” fiilimsisi etken, “çözülsün” fiili ise edilgendir. Aynı cümlede etken ve edilgen çatılı fiiller birlikte kullanıldığı için çatı uyumsuzluğu söz konusudur.

Bu açıklamaya göre,

- (I) Vücuda girip kendini çoğaltmaya başladıktan sonra bağışıklık sistemi grip virüsüne tepki veriyor. (II) Virüsün bulunduğu dokulara gelen beyaz kan hücreleri, antikorlar ve yangısal moleküller virüsle savaşmaya başlıyor. (III) Bu sırada T hücreleri olarak adlandırılan beyaz kan hücreleri, virüse ev sahipliği yapan dokuları imha ederek tehlikeyi savuşturmaya çalışılıyor. (IV) Bu süreç pek çok yetişkinde başarılı olsa da bazen bağışıklık sisteminin tepkisi aşırı olabiliyor.

metnindeki numaralanmış cümlelerin hangisinde bu açıklamanın örneği vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğunun gerekçesi yay ayrıç içinde **yanlış** tespit edilmiştir?

- A) Doğanın katledilmesi konusunda uyarılarımı dinlemeyenler, bir süre sonra pişman olunacak. (yardımcı eylemin gereksiz kullanımı)
- B) Kedilerin ve köpeklerin hırlamasını duyduğum an içimi korku kaplar. (tamlama yanlışlığı)
- C) Hafta sonu yapılacak sınav için bu akşam daha çok sorular çözmek amacındayım. (gereksiz ek kullanımı)
- D) Topluluğa hitap etmekte ısrarlı ama düşüncelerini ifade ediş şekli hiç sert değildi. (ek-fiil eksikliği)

1. Cümlede eklerin eksik, yanlış veya fazla kullanılması anlamı bozduğu için anlatım bozukluğu oluşur.

Buna göre aşağıdaki metinlerin hangisinde bu açıklamayı örneklendiren bir anlatım bozukluğuna yer verilmiştir?

- A) Neyi, ne zaman, nerede bırakacağımı pek bilemiyorum. Bir yıla yakın bir süredir arkamda kalacak şeyleri derleyip toplama çabası ve gayreti içindeyim. Kitaplar, mektuplar, notlar, anı nitelikli eşyalar, resimler, fotoğraflar... Bu işleri tamamlar da zaman bulursam öykü de yazarım.
- B) Elli altmış yıl önce yazdığım öyküleri yeniden ele almaktaki amacım onların dillerini düzeltmekti. Çocuksu yaklaşımlarına, kurgularındaki yetersizliklere filan dokunmadım. Benim için tatlı anılar hepsi. Ama dillerini düzeltmeden ortada dolaşmalarına katlanamazdım.
- C) İlk öykülerimi yazdığım da dediğim gibi Gorki okuruydum. Sonra bir ara Hemingway'le boğuştu, Türkçeye aktarabilmek için çok uğraştım. *Katiller* öyküsünü kaç kez çevirdiğimi anımsamıyorum. Daha sonra içli dışlı olduğum öbür yazarlardan da mutlaka etkilenmişimdir. Ama başlangıçta onlar yoktu.
- D) Öykü edebiyatımızın uzun süren bir durgunluk döneminden sonra birkaç yıldır yeni bir canlanma ve atılım içinde yaşıyor. Bunda sizin öyküye yazılarınızla verdiğiniz desteğin de payı var sanırım. Bir öykü dergisinin yamsal öneminin ilk ve tek vurgulayıcısıydınız. Gerçekten de öykü dergilerinin öykü edebiyatımızın gelişip canlanmasında önemli bir yerleri var mıdır?

2. Çatı uyuşmazlığı, birleşik (tek yüklemlili ve fiilimsi içeren) cümlelerde temel cümlemin yüklemine etken olup yan cümlecikteki eyleminin etken olmasından ya da temel cümlemin yüklemine edilgen olup yan cümlecikteki eyleminin edilgen olmamasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

“Düzenli ve disiplinli bir çalışma yürütülürse çalışmanızdan olumlu sonuçlar alırsınız.” cümlesinde çatı uyumsuzluğu vardır.

Bu açıklamaya göre,

(I) Sözlü eserlerde çalgı topluluğu, önündeki solistin sesini bastırmamalıdır. (II) Saz bölümlerinde öne çıkmalı, sözlü bölümlerde ise geriye çekilmelidir. (III) Bunu yaparken şefle, şef yoksa solistle uyum içinde olunmalıdır. (IV) Eserin giriş ve final bölümlerinde, ölçü sayısının ya da eserin hızının değiştiği yerlerde solistten ayrı hareket etmemeli, şefe ya da soliste uymalıdır.

metninde numaralanmış cümlelerin hangisinde çatı uyumsuzluğundan kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

3. Yan cümle ile temel cümlemin çatı bakımından uyumsuz olması anlatım bozukluğuna neden olur.

Buna göre,

- I. Üniversiteden arkadaşlarımızla toplanılıp eski günlerimizi yâd ettik.
- II. Beni anlayan insanlara değer verir, yardımcı olmaya çalışırım.
- III. Emel; yurdun kütüphanesinde ders, ben ise sürekli film izlemeyi tercih ediyordum.
- IV. Eserde, savaş yıllarında ailesini kaybetmiş bir çocuğun hikâyesi anlatılıyor.

cümlelerinin hangisinde bu açıklamaya örnek olabilecek bir anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

4. Tuncay Öğretmen, ikinci dönemin son sınavında öğrencilerine anlatım bozukluğuyla ilgili aşağıdaki soruyu sormuştur.

Numaralanmış boşluklara gelmesi gereken anlatım bozukluklarını tabloda belirtilen yerlere yazınız.

- “Sabah yapılacak yemekler onun çok hoşuna gitti.” cümlesinde (I) - - - - kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır.
- “Serbest hâldeki enjektörü yatay olarak silikon ile düzeneğin taban kısmına sabitlendi.” cümlesinde (II) - - - - kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır.
- “Zaman içinde bu hâli bütün insanları çaresiz bıraktı.” cümlesinde (III) - - - - kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır.
- “Geziden hepimiz mutlu olacak, sizler de geziden zevk alacaksınız.” cümlesinde (IV) - - - - kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır.

I	II	III	IV
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

Bu tabloyu doğru dolduran öğrenci aşağıdakilerden hangisidir?

A) Neşe

I	II	III	IV
Fiilimsinin yapısal yanlılığından	Çatı uyumsuzluğundan	Tamlayan eki eksikliğinden	Şahıs eki eksikliğinden

B) Nihat

I	II	III	IV
Çatı uyumsuzluğundan kaynaklanan	Nesne eksikliğinden	Tamlananın ortak kullanımından	İyelik eki eksikliğinden

C) Nehir

I	II	III	IV
Fiilimsinin yapısal yanlılığından	Yer tamlayıcısı eksikliğinden	Tamlayan eki eksikliğinden	İyelik eki eksikliğinden

D) Nazım

I	II	III	IV
Çatı uyumsuzluğundan kaynaklanan	Yer tamlayıcısı eksikliğinden	Tamlananın ortak kullanımından	Şahıs eki eksikliğinden

5.

Ben de menemeni severim fakat soğanlı olmamalı.

Evleri çok geniş fakat istedikleri muhitte değildi.

Eskişehir'i çok beğenmiş ve yaşamayı düşünüyordu.

Gördüklerine inanamaz ve annesine anlatmak için hemen eve gider.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlelerdeki anlatım bozukluklarından herhangi biri ile ilişkilendirilemez?

A) Yer tamlayıcısı eksikliği

B) Ek-fiil eksikliği

C) Çatı uyumsuzluğu

D) Özne eksikliği

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde anlatım bozukluğunun nedeni yanlış açıklanmıştır?

- A) Borçlarını ödemek ve alacaklılarını kızdırmak istemiyor. (yüklem eksikliği)
- B) Bu sınavı az ya da bilinçli çalışmayan kazanamaz. (fiilimsi eksikliği)
- C) Bir basın toplantısı yaparak gelişmeler kamuoyuna açıklandı. (özne-yüklem uyumsuzluğu)
- D) Dün bana telefon etti ve yardımcı olmamı istedi. (yer tamlayıcısı eksikliği)

2. Aşağıda anlatım bozukluğuna neden olan bazı maddelelere yer verilmiştir:

- Sıralı cümlelerde aynı özneyi almayan yüklemle-
rin ortak özneye bağlanması anlatım bozukluğuna neden olur.
- Cümlede bulunması gereken yer tamlayıcısının bulunmaması anlatım bozukluğuna neden olur.
- Bir cümlede işlevi olmadığı hâlde cümlede iyelik ekinin kullanılması da anlatım bozukluğuna neden olur.

Bu açıklamalara göre,

- I. Eminönü sahilinde balık ekmek yemesini çok ama çok özlemiştim.
- II. Günlük hayattaki işlerimiz için atom saatlerinin sağladığı hassasiyete ihtiyacımız yoktur.
- III. Okan, müdürden izin alıp hastaneye; ben ise dersim bittiği için eve gitmiştim.
- IV. Son sahnede aktristin oyuna girmesiyle çıkması bir oldu.

cümlelerinden hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

3. Yüklemi geçişli fiil olan cümlelerde nesne bulunur. Bu tür cümlelerde nesne yer almazsa cümledeki başka bir öge nesne gibi görünerek anlatımın bozukluğuna neden olur.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu açıklamaya örnek gösterilebilir?

- A) Konunun uzmanları toplumu aydınlatır, bu kişileri de toplum önemser.
- B) İyi bir okur, nitelikli eser peşinde koşar çünkü ona göre nitelikli eser yetiştirir.
- C) Atom saatleri, zamanı çok hassas biçimde belirler; bu nedenle her yerde kullanılmaz.
- D) Birçok iletkenin direnci sıcaklık düştükçe azalır ama süper iletkenlerin dirençleri her zaman en azdır.

4. Birden çok yargılı cümlelerde bazı durumlarda ortak öge kullanılabilir. Ancak ortak kullanılan öge, cümlelerden birine uymayabilir. Böyle cümlelerde öge eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu görülür.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir ögenin eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır?

- A) Golf toplarını farklı şekillerde imalat eder, alıcıları tarafından çok beğenilir.
- B) Şarkıları bir iki saatte öğrenirim, benim sesimde canlanır.
- C) Kapıdaki bekçi, bizi içeri almadı; biz de kızdırdık akşama kadar.
- D) Hiçbirimiz soruları çözemeyince bu sorulara itiraz etti.

5. Özne bitkiler, hayvanlar, cansız varlıklar ya da soyut kavramlarsa yüklem daima tekil olur. Bu kurala uyulmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

Bu açıklamaya göre,

- I. Cornell Üniversitesinden araştırmacılar, balıkların aynı anda nasıl hem ses çıkarıp hem de dışarıdan gelen sesleri duyabildiklerini araştırıyor. Araştırmayı yapanlar, öncelikle omurgalıların beyinde bir bölgenin, ses kasları sistemiyle kulağın duymadan sorumlu bölgesi arasındaki ilişkiye dikkat çekiyorlar. Üzerinde çalıştıkları balık türünün duyma sistemiyle ilgili elde edecekleri bilgilerin, diğer omurgalıların duyma sistemleri hakkında da bilgi verebileceğini düşünüyorlar.
- II. Balıklar ses çıkarmaya başladıklarında beyin, dışarıdan gelen sesleri engelliyor ve saniyenin binde biri gibi aralıklarla engeli kaldırıyor. Ses çıkarmayı bitirdiklerindeyse balıkların kulakları yeniden dışarı seslere karşı eski duyarlılığına kavuşuyorlar. Çalışma kulak, duyma sistemi ve beyindeki ses sistemi arasındaki ilişkileri kapsadığı için duyma kaybıyla ilgili mekanizmalarını anlamaya da yardımcı olacağı umuluyor.
- III. Güneş sistemi Güneş, gezegenler ve bu gezegenlerin uydularının yanı sıra, daha küçük başka gök cisimlerinden oluşur. Bu küçük cisimler, asteroid olarak da adlandırılan küçük gezegenler ve iki ayrı bölgede bulunan gezegenimsilerdir. Küçük gezegenler, genellikle Mars ve Jüpiter arasında bulunan yörüngelerinde dolaşırlar. Gezegenlere göre çok küçük olduklarından, gezegen olarak kabul edilmezler.
- IV. Adalar, bazı hayvanlar için son derece güvenli yerler olabiliyor. Çünkü çevrelerindeki sular, yabancıları ve düşmanları uzak tutmak için bir kalenin surları gibi işlev görüyor. Ancak bu hayvanlar uçamadıkları ya da yüzemedikleri sürece bu adaları terk edemiyor da. Bilirsiniz, kangurular Avustralya kıtasının simgesidir. Çünkü kangurular ve değişik türlerden bir sürü keseli hayvan özellikle Avustralya kıtasında ve çevresindeki adalarda çok yaygındır.

metinlerinin hangilerinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV

6. Sıralı ya da bağlı cümlelerde ortak kullanılan özne, yüklemelerin tümüne uygun olmalıdır. Bu kurala uymamaktan kaynaklanan bozukluklar, her yüklem için uygun özne kullanmakla düzeltilir.

“Herkes, ona yaranmak için karşısında eğilip bükülüyor ama dostça davranmıyordu.” cümlesinde bağlaçtan sonraki cümlenin öznesi “hiçbiri” olmalı.

Bu açıklamaya göre,

- I. Hiçbiri görevini aksatmamış, bu ödülü hak etmişti.
- II. Sergiyle ilgili hazırlıklar tamamlanmış, sanatseverlerin beğenisine sunulmuştu.
- III. Bu tür magazin programlarının albenisi kalmamış, izleyiciyi bıktırmıştı.
- IV. Onun şiirlerini başka dile çevirin, şiirler çok az şey söyleyecektir.

cümlelerinin hangisinde anlatım bozukluğunun nedeni özne eksikliği değildir?

- A) I B) II C) III D) IV

1. Bağlaçlı ve birden çok yüklemli cümlelerde yüklem-lerin, yardımcı fiillerin ve fiilimsilerin ortak kullanılması; yüklem ya da fiilimsi eksikliğine neden olabilir, bu durumda anlatım bozukluğu oluşur.

Örnek: - - - -

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisi bu bilgiye uygun örnek değildir?

- A) Erkan Oğur benim konserime, ben de Erkan Oğur'un konserine gittim.
B) Orhan, bize macera kitabı; sen ise Orhan'ın in-dına mizah kitabı almıştın.
C) Bu hafta yapılacak pikniğe uslu ve hayta olma-yanlar gelsin.
D) Bugün ekmek arası döner yedim, yanında da tuzlu bir ayran içtim.

2. Aşağıdaki tabloda anlatım bozukluğu yapılan cüm-leler ve bu anlatım bozukluklarının nedeni gösteril-miştir.

	Cümle	Nedeni
1	Bilime göre beslenmek çok önemli ama vazgeçilmez değildir.	Özne-yüklem uyumsuzluğu
2	Öğrencilerin projeleri değerlendirildikten sonra notları girdim.	Çatı uyumsuzluğu
3	Çocuklar, bu hastalık nedeniyle derslerine katılamıyor; her çocuk evde çalışıyor.	Nesne eksikliği
4	İnsanın çılgın ve sakın olduğu zamanlarda doğru kararlar alınabilir.	Fiilimsi eksikliği

Buna göre numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğunun nedeni yanlış gösterilmiştir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

3. Birden çok yargının bulunduğu cümlelerde yer tam-layıcısı kullanılması gerekirken kullanılmamışsa o cümlede yer tamlayıcısı eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Örneğin "Zamanla çiçek-leri iyi yetiştirdim sonra iyi para kazandım." cümle-sinde öznenin neyi yetiştirdiği verilirken neyden iyi para kazandığı belirtilmemiştir. Bu nedenle yer tam-layıcısı eksikliğinden kaynaklı anlatım bozukluğu vardır. Bu cümle, "Zamanla çiçekleri iyi yetiştirdim, sonra onlardan iyi para kazandım." şeklinde düzel-tilebilir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin han-gisinde yer tamlayıcısı eksikliğinden kaynakla-nan anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu mobilyaların imalatında ağaçtan yapılmış malzemeler kullandığı için daha fazla ihtiyaç var.
B) İnsanlar, bir eşyayı almak için kredi çekiyor an-cak bir türlü ödeyemiyor.
C) Ezdikten sonra ilk hâllerine dönebilen ürünler üretildi.
D) Sıvı metaller, erime sıcaklığı donma sıcaklığının altında ya da oda sıcaklığında olan metaller ve alaşımlardır.

4. I. Yolda yürürken sağa sola dikkat etmeyen ve çevresine bakan insanların başına iş gelir.
II. Tüm Ataşehir'i sokak sokak gezdik ama satılık bir ev bulamadık.
III. Deredeki atıkların temizlenmesi için her zaman dilekçe verir ama bir türlü temizlenmez.
IV. Peki, onların da bir zamanlar çocuk olduğunu hiç düşündük mü?

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I ve II B) I ve IV
C) II ve III D) III ve IV

5. • İki yüklemli cümlelerde ikinci yüklem için gerekli olan ögenin belirtilmemesi anlatım bozukluğuna yol açar. “Filmi dün gece izledim ama pek hoşlanmadım.” cümlesinde “hoşlanmadım” yükleminden önce “filmden” yer tamlayıcısı getirilmelidir.
- Özne ile yüklem birbiri ile uyumlu olmaması anlatım bozukluğuna yol açar. “Ne kadar borç aldığımı bir ben, bir de borcu veren biliyor.” cümlesindeki anlatım bozukluğu özne-yüklem uyumsuzluğundan kaynaklanmaktadır. Bu durum, “ben” öznesinden sonra “bilirim” yüklemine getirilmesi ile düzeltilir.
- Sıfat ve isim tamlamasının aynı tamlanana bağlanması anlatım bozukluğuna yol açar. “Devlet ve özel kurumlarda birçok seminer verdim.” cümlesinde “devlet” sözcüğü isim olduğu için “devlet” sözcüğünden sonra “kurumlarında” sözcüğü getirilmelidir.
- Cümlede eklerin eksik, yanlış veya fazla kullanılması anlamı bozduğu için anlatım bozukluğu oluşur. “Yetkililer her konuda yardımcı olması gerekirdi.” cümlesinde “yetkililer” sözcüğüne tamlayan eki getirilmelidir.

Bu açıklamalara göre,

	Anlatım Bozukluğu Olan Cümle	Anlatım Bozukluğunun Sebebi
I	Gerek ortaokulda gerekse lisede otobüste gidip gelirken kitap okuduğumuzun çok faydasını gördük.	Tamlama yanlış
II	Sen ve Aydın içeriği toparladıktan sonra güzelce temizle.	Özne-yüklem uyumsuzluğu
III	AB ülkeleriyle ekonomik ve sağlık alanlarında iş birliğine gidilecek ve sürecin tamamlanması için ön görüşmeler yapılacaktır.	Ek yanlış
IV	Aysun, Rıfat Bey’in en küçük kızı, babasının bu sıkıntılı hâlini sezer sezer onunla yalnız kalıp sormanın bir yolunu aramaya koyuldu.	Öge eksikliği

tablodaki anlatım bozukluklarının sebebinin doğru tespit edilmesi için numaralanmış örneklerden hangilerinin yer değiştirmesi gerekir?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve III D) III ve IV

6. Hepsini okullarımızda bunların yaşanmasını istemiyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerin hangisinde açıklanmıştır?

- A) Sıralı ve bağlı cümlelerde ilk cümledeki özne diğer cümledeki yüklemle uyumlu değilse ve farklı bir özne gerektiriyorsa “özne eksikliği” ortaya çıkar.
- B) Olumlu bir eylemle kullanılması gereken bir özne olumsuz bir eylemle ya da olumsuz bir eylemle kullanılması gereken bir özne olumlu bir eylemle kullanılırsa özne-yüklem bakımından bir uyumsuzluk ortaya çıkar.
- C) Cümle içerisinde yer alan özne tekilse yüklem tekil, özne çoğulsa yüklem de çoğul olur.
- D) Bir cümlede kullanılması gerekli olan bir ekin kullanılmaması ya da kullanılması gereken bir ekin yerine başka bir ekin kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur.